

Daniel Wisser

Standby

Dotakne se čela. Domisli se besede: *očesni glavobol*. Tako se reče temu glavobolu. Razlikujemo lahko sedem ali osem vrst glavobola. Žena trdi, da je stalno bolan, trajno prehlajen. Da bi si moral dati pregledati čelne sinuse. Toda očesnega glavobola in rahle slabosti ne povzroča začetek gripozne infekcije.

Sobota zjutraj. Ob sobotah se ne dela. Tudi jutri ne bo mogel v pisarno. Sobot ne mara, pa tudi nedelj ne. Vikendov se ne veseli.

Na nočni omarici se poleg skladovnice knjig, kozarca vode, iz katerega vso noč ni popil niti požirka, in poleg protibolečinskih tablet nahaja prenosni telefon. Pogleda na zaslon: nobenih neodgovorjenih klicev. Mobilni telefon mora vedno ležati na dosegu roke, kajti ob koncu tedna mora biti vselej na razpolago, standby. Odzivnega časa ima največ 20 minut. Odgovoriti mora najpozneje v 60 minutah.

Morda bi bilo dobro, če bi zdaj vzel protibolečinsko tableto. Verjetno se mu bo svet to soboto, potem ko bo vstal, pokazal v povsem novi luči: žena ga bo zapustila, oče bo umrl, mirno bo zaspal v domu za ostarele in se ne bo več prebudil. Njemu pa se bo približala Eva – že jutri, že kmalu!

Ničesar bolj bolečega ni, kot je čakanje, da mine dan, ura ali teden. Predstavlja si, kako oče vsak dan čaka na vsak obrok, ne da bi ga zares želel pojesti. Od stalnega jemanja morfijevih pripravkov nima pravega teka, odvajanje pa je čista muka. Za očeta so zajtrk, kosilo in večerja kontrolne točke, ki mu kažejo, da se čas ni ustavil, da ne čaka zaman na smrt. Pomisli, da se mu zdijo dnevi tem krajši, kolikor starejši je. Toda odganja svoje misli, saj se je nesmiselno ustavljati ob ugibanjih o zastajanju, upočasnitvi ali pospeševanju časa. Pa vendar ne more pozabiti stavka, za katerega ne ve več, kje ga je slišal: *Čas ne pozna vikendov*.

Da bi lažje prenesel soboto, popravlja različne stvari po stanovanju, menjavajo se žarnice, na računalnik se nameščajo nove različice programov, odnašajo se smeti in posebni odpadki. Ob sobotah poskrbi za avto: umije ga od zunaj, očisti ga od znotraj in tako dalje. Že kmalu, pomisli, avto ne bo pomenil ničesar več, nič več ne bo vreden. Ne bo več goriva. Transport se bo spremenil. Silovit val regionalizacije bo politično preuredil svet, le da nihče več ne bo imel pregleda nad celotnim stanjem.

Vse to bo imelo svoje pozitivne lastnosti in celo preprosti ljudje bodo ponovno živeli v skladu z zdravimi načeli, najpomembnejše izmed katerih se glasi: volja do smrti. Sam jo je občutil že kot otrok. Rad si je predstavljal lastno smrt, pa tudi smrt drugih. Katastrofa, poplavni val, nekaj *izrednega* bi bilo tudi danes boljše od tega, da vsako soboto obišče očeta v domu za ostarele in je prisiljen od blizu opazovati nesmiselno životarjenje.

To soboto bo treba preživeti. Treba bo vstati. Treba bo prešteti od *deset* do *nič* in na *nič* vstati. Na *nič* bo treba vzravhati trup in dvigniti noge iz postelje. *Deset*. Ukazi za premik nog niso izpolnjeni. *Devet*. Treba bi bilo vstati, vendar je treba najprej odstreti odejo s telesa. *Osem*. Z Evo sta se dogovorila, da gresta v četrtek zvečer na sprehod. Gotovo bo Eva srečanje v zadnjem hipu odpovedala. Eva je prej delala na istem oddelku. Pred štirimi leti jo je uvedel v delo. *Šest*. Med uvajanjem sta se pogosto smejala, smejala sta se stvarjem, za katere sta mislila, da so že davno pozabljene, kakor telefonski štirojček, *Winter Games* na C64 ali *pobarvanke s številkami*. Štetje s številkami. Zadnjo številko je pozabil, ko je razmišljal o Evi. Štetje od *deset* do *nič* bo treba ponoviti. Ugotovi, da očesni glavobol narašča. Postelje trenutno nikakor ne more zapustiti. Poleg njega ni mogoče opaziti nobenega dela ženskega telesa. Verjetno je zaspala pred prižganim televizorjem na kavču v dnevni sobi.

Ne začne znova šteti niti ne premakne nobenega uda, zato pa se prebudijo spomini – spomini na dan, ko so mu predstavili Evo. To se je zgodilo pred skoraj štirimi leti – 6. septembra 2004. Pred njim se je pojavila poslovodja, poleg nje pa nova sodelavka. Ponujena mu je bila bleda, rahlo tresoča se dlan. Nejevoljno je segel v to dlan in jo spet izpustil. Le nerad se je rokoval.

Eva je vsak dan sedela poleg njega za pisalno mizo in poslušala njegove razlage temeljnih funkcij programske opreme in področja njihove uporabe. Eva je večinoma nosila svetla ali bela oblačila. Njene kože pa ne bi mogel opisati kot svetlo ali belo, temveč je bila prosojna. Jasno je lahko razločil Evine žile. Včasih je lahko skozi njeno kožo videl vse do srca.

Pozneje sta občasno skupaj hodila na kosilo. Najraje je preučeval Evine gibe, kadar je vstopala v restavracijo ali jo zapuščala, ali ko sta bila na poti do avta. Evine dlani so se vseh stvari dotikale oklevajoče. Kadar je pokazala na določeno točko na zaslonu, je bila ob tem skrajno previdna, da se ne bi morda dotaknila površine. Z

velikim veseljem je opazil to Evino skrbnost, kajti sovražil je ljudi, ki so se dotikali zaslonov.

Pogovori med kosilom so sčasoma postali manj previdni. Kmalu sta za obed potrebovala več kot eno uro. Eva je imela zdaj lase vedno pogosteje strogo spete na zatilju. Nekega dne ji je zato polaskal. Ko se je zahvalila, se ji je vrat tresel bolj kot običajno. Njena grodnica je bila dobesedno pretresena od razbijanja vratne žile. V podjetju so že dolgo krožile govorice na njun račun.

Najprej mora oditi na stranišče, še preden se prebudi žena. Stranišče vselej zaklene, kajti ne želi, da bi ga kdo presenetil. Najljubše bi mu bilo, če žene sploh ne bi bilo v stanovanju, kadar gre on na stranišče. Pred dvema letoma je na lastnem telesu prvič zaznal neprijeten vonj.

Eve ne bo mogel rešiti pred propadom. Preveč nepredvidljiva je. Po katastrofi bodo potrebni ljudje, ki bodo zmožni lastne iniciative. Ženske bodo rojevale otroke in ti otroci in moški bodo sesali pri njihovih prsih. Delale bodo, kuhale in branile svoj revir.

Zadrži dih. Iz dnevne sobe se sliši televizor. Pokrov zabojnika za smeti na notranjem dvorišču se glasno zapre. Vsega tega žena ne sliši. Njegova težava je, da vse sliši, da lahko vse sliši: medtem ko žena ne zaznava okoljskih шумov, ima sam težave s hrupom in visokimi frekvencami. Visoki utripajoči ultrazvočni zvoki naprav za odganjanje podgan, strganje vilic ali noža po krožniku, žvižganje električnih naprav, zvoki etažne plinske centralne kurjave in hladilnika. Tudi televizor stalno oddaja visok ton, ki ga žena očitno ne zaznava; sicer bi se ji že zdavnaj zmešalo.

Iz zavojčka iztisne protibolečinsko tableto. Seže po kozarcu z vodo, iz katerega vso nič ni naredil niti požirka.

Že pred štirimi leti je premišljeval, da bi Evo zasnil. Seveda bi moral najprej s poti spraviti ženo. Ni se mu sicer zdela pretirano moteča, toda Eva bi gotovo vztrajala, da je stvari treba urediti. Že pri dvanajstih letih je nekemu želel smrt – stričevi ženi. Ko je oče naslednjega dne družini povedal, da je umrla, se je moral pretvarjati, da je žalosten.

Toda glede žene nikdar ni bil sposoben sprejeti notranje odločitve, da bi dejansko izvedel vse potrebno, in tako je vedno znova odlašal s poroko z Evo. Poleg tega bi bilo nujno ali vsaj boljše, če bi Eva ali on pred tem dala odpoved. Poslovodkinja mu je takrat – nekaj tednov po tem, ko je Eva prišla v podjetje – v teku prestrukturiranja ponudila mesto vodje klicnega centra. Vendar ga je med tem pogovorom tudi

pobarala glede rednih skupnih kosil z Evo. Njegov odgovor, da je poročen in je njegova zasebna zadeva, s kom hodi na kosilo, je poslovodkinjo spravil v smeh. Ker se zasebne zadeve lahko tudi spremenijo, ga verjetno ni treba spominjati na to, da intimne ali partnerske zveze med sodelavci tega podjetja *le neradi trpijo*, znotraj istega oddelka pa jih *ne dopuščajo*.

Med kosilom je Evi poročal o tem pogovoru. Iz previdnosti sta sklenila, da si ne bosta več pošiljala elektronskih sporočil na službeni naslov.

Znašel se je v zadregi. Z vilicami je počasi preiskoval pečenko iz mletega mesa, jo potisnil na rob krožnika in obrnil. Pečenka je bila na spodnji strani povsem svetla in deloma še surova, kar ga je jezilo. Eva mu ni čestitala, ko je napredoval v vodjo skupine. Paradižnikovo mezgo so jima nepozorno postregli na uvelem listu solate. Omaka pečenke se je porazdelila po vsem krožniku in zmehčala ocvrti krompirček. Krožnik s pečenko je postavil počez na kupček petih podstavkov za pivo, tako da se je omaka zbrala na eni strani, krompirček pa je na drugi strani ponovno ležal na suhem. Z Evo sta se dogovorila, da si bosta naslednji teden v kinu ogledala film *Hana-Bi*. Nato sta nazdravila.

Potreboval je še nekaj časa. Nekaj časa, da konča zakon. Nekaj časa, da se znebi žene. Morda bi jo moral udariti ali jo povsem očitno prevarati, tako da bi ga ona zapustila? Skrivaj je opazoval Evin obraz. Delovala je, kakor da se osredotoča le na hrano, toda čutil je, kako je pod mizo premaknila noge, in videl je, kako ji razbija srce. Ni ji mogel več pogledati v oči. *Takoj* je hotel oditi v kino. Nemudoma. Ali pa vsaj *takoj* po službi. Premišljeval je celo, da bi ji to predlagal. Nato pa je mirno pojedel ohlajeno pečenko. Hitro sta plačala in vstala. Evi je galantno pridržal avtomobilska vrata.

Zvečer je bilo treba napolniti pralni stroj in vključiti najdaljši program: *Bombaž s predpranjem za lažje likanje* (centrifuga: 800 obratov na minuto). Čas pranja: dvestoštirideset minut. Če si izbral program *za lažje likanje*, nisi smel pritisniti na *tipko za odstranjevanje madežev*. Ko se je žena vrnila domov, je odšla v kopalnico in se tam slekla, program, ki ga je bil vključil, pa se še ni iztekel. Prav to je načrtoval. Oblek, ki si jih je slekla, ni mogla oprati, zato jih je stlačila v košaro z umazanim perilom. Ko je žena stopila izpod prhe, je on vstopil v kopalnico. Prestrašila se je. Vpričo nje je iz košare potegnil njene zmečkane obleke in jih z glasnim vdihom in zaprtimi očmi povonjal.

Potem ko je vstal, je vstopil v dnevno sobo. Kot je pričakoval, je ženo zagledal spečo na kavču. Televizorja ponoči ni izklopila. Na vrhu zaslona so migetale najvišje dnevne temperature v letoviščih, smer in jakost vetra.

Na stranišču je ugotvil, da je bil konec toaletnega papirja zatlačen v kartonasto rolo. V kopalnici cev za prhanje ni bila nameščena v za to namenjeno držalo na steni, temveč je ležala v kadi. Kadarkoli je bil umivalnik umazan, je rjavo skorjo očistil z ženino zobno ščetko in jo nato postavil nazaj v lonček. V kuhinji je tetrapak mleka čez noč ostal na jedilni mizi, namesto da bi ga po uporabi vrnili v hladilnik. Na mizi leži škatlica vžigalic, ki vsebuje tako uporabljene kot še neuporabljene vžigalice. Odpre pomivalni stroj. Posoda v njem je sicer čista, toda desertna žlička, ki je bila močno umazana od kremne rezine, ni bila vstavljena v košarico za pribor, da bi se očistila. Kamorkoli se je ozrl, je bilo mogoče videti le kaos in nered.

Zbudil je ženo, ki je spala v dnevni sobi. To je storil tako, da je s plosko roko krepko potrkal po naslonjalu kavča, ne da bi se mu bilo ob tem treba dotakniti žene. Vprašal jo je, ali bi ga spremila v dom za ostarele. Vsako soboto tam obišče svojega očeta. Še enkrat vpraša. Nobenega odgovora.

Tistega dne, ko sta bila z Evo dogovorjena, da si v kinu ogledata film *Hana-Bi*, se je iz službe vrnil že ob štirih in ne šele ob pol osmih kot sicer. Spraševal se je, kako bosta sedela drug poleg drugega v kinu? Kdo bo sedel desno, kdo levo? Le malo pozornosti bosta posvečala filmu. Precej več dihanju drugega. Položaju rok na naslonjalih med stoli. Ponovno je odšel v kopalnico, da bi si nanesel še več dezodoranta in nato zapustil stanovanje. Ponovno se je vrnil v predsobo, da bi se pogledal v ogledalu in nato zapustil stanovanje. Še tretjič je vstopil v stanovanje, da bi si kljub vsemu snel kravato. Nato je hotel zakleniti vrata. V tem trenutku je zazvonil njegov mobilni telefon. Ni bila stranka. Ni bila njegova žena. Bila je Eva.

Sledil je dolg monolog, med katerim je obstal pred vhodnimi vrati s ključem v rokah. Eva je rekla, da je popodne odšla po nečake v vrtec in se nato z njimi igrala pri sebi doma. Ob tem je eden izmed nečakov po nesreči stopil na njena očala, ki so ležala na tleh, tako da je steklo počilo. Brez očal pa ne bi bilo smiselno, če bi šla ravno v kino. Še četrtrič se je vrnil v stanovanje. Telefon je še vedno prižemal k ušesu in se jezil, da je zaman zapustil pisarno že ob štirih, medtem ko mu je ona po telefonu še vedno razlagala o problemu z očali. Eva je predlagala, da se sestaneta v nekem baru. Povedala mu je ime in naslov bara. Nato je sledila napaka: pristal je.

Potem ko je odložil slušalko, se je zavedel, da Evo premalo pozna. Nenadoma je imela nečaka. Morda se bodo kmalu pojavile še nečakinje, soprogi ali ljubimci. Čudno je bilo tudi to, kako je začela to dolgovezno zgodbo: šla je v vrtec po nečake. Kakor da bi bilo to pomembno. Pomembno bi bilo le, če je bila celotna zgodba izmišljena in se je trudila, da bi delovala prepričljivo. V takšnih primerih vselej iznajdemo detajle.

V lokalu je bil pol ure prezgodaj. Nad točilnim pultom so visele štiri ure, nad katerimi je pisalo *Dunaj, New York, Sydney* in *Johannesburg*. Barski stolčki so bili pričvrščeni v tla, vendar veliko predaleč od pulta. Skloniti se je moral, če je hotel doseči skodelico z arašidi. Iz zvočnikov se je razlegal jazz priganjačev sužnjev. Celotni prostor je preveval vonj po čistilu za stranišče. Naročil je martini.

Eva je zamudila dvajset minut. Seveda jo je naprej povprašal po očalih. Eva se sploh ni opravičila za to, da nista šla v kino ter tako ne bosta videla filma, za katerega je še med kosilom menila, da ga je preprosto treba videti. Še bolj je bil razočaran, da polomljenih očal ni imela s seboj. Ko jo je povprašal po kontaktnih lečah, je Eva razdraženo odvrnila, da jih sicer ima, vendar jih ne prenese. Eva je začela z monologom o tem, kako naporen je bil ta dan. On pa jo je kar takoj prekinil in vprašal, ali nima nadomestnih očal. Očitno se Eva ni hotela pogovoriti o dejanskem problemu. Nastopil je mučen nekajminutni molk.

Pozneje je pogovor nekoliko stekel. Po martiniju in gin tonicu je naročil še en kozarec gin tonica. Eva je pretirano hvalila lokal. V odgovor na to hvalo je na uri nad točilnim pultom odčital, koliko je ravnokar ura v Sydneyu. Postregli so drugi gin tonic. Brezhibno zlikana bluza strežne osebe, ki je, kadar se je ta sklonila, razkrivala pogled na dve mladostni dojki, ga je uročila. Lase je imela spete v strogo kito. Na rahlo štrlečih ušesih je imela dva velika zlata obroča. Tako dolgo ga je gledala v oči, da pogleda ni prenesel. Izgubil je dvoboj. Odšel je na stranišče in na mobilnem telefonu nastavil opomnik z zvonjenjem. Čez deset minut se bo alarm sprožil.

Ko se je vrnil s stranišča k mizi, je nadaljeval s pogovorom. Pomislil je, da bi bilo bolje, če bi alarm nastavil čez pet in ne čez deset minut. Naposled je telefon le zazvonil. Odšel je ven in se pretvarjal, da se pogovarja po telefonu, nato je s kreditno kartico plačal račun in se na kratko opravičil. Tega večera je bila njegova dlan le nekaj milimetrov oddaljena od Evine podlahti. Lahko bi se je dotaknil in ji izpovedal svojo ljubezen. Pa vendar je ta večer opustil dotik.

Doma je sam sedel na kavč in strmel v televizor, ne da bi ga prižgal. Vodko je pil nerazredčeno, ker je bil prelen, da bi si pripravil martini. Pred vrati nekdo dolgo brska po torbici za ključi. Vrata se odklenejo. Žena v predsobi takoj odvrže torbico in odide v kopalnico. Tam se dolgo prha, vključi pralni stroj in pride v dnevno sobo. Ponavadi žena vsuje preveč praška, ki ga nato črpalka prehitro vsrka v splakovalnik, kar povzroči, da se v bobnu nabere preveč pene. Ženo vedno znova roti, naj upošteva oznako na predalčku za pralni prašek. Vpraša ga, ali je bil zunaj. Odgovori, da *ni bil v kinu*. Zakaj pa v predsobi leži kravata. Molč. Vklupi se televizor.

Počasi hodi proti domu za ostarele. Dom je od stanovanja oddaljen le deset minut. Že na vhodu zazna predirljivi vonj domov za ostarele. Vratarica mu pomaha in s kazalcem pokaže navzgor. To pomeni, da je oče v svoji sobi in ne v kavarni. Dvakrat potrka po široko odprtih vratih.

Včerajšnji dan je potekal enako kot današnji, le z manj bolečin. Razgrne časopis, ki mu ga je prinesel. Očetu nikdar ni rekel *oče* ali *očka*, temveč ga je vselej naslavljal le z imenom. Ko je bil otrok, so se mu zaradi tega posmehovali sošolci in prijatelji, pozneje pa žena. Bolečine so tretji dan postale tako hude, da mu je zdravnik dovolil, da obliž zamenja na dva dni. Naslednjega dne naj bi postal zelo utrujen, vseskozi je spal, pa čeprav bi po besedah zdravnikov moral postati nemiren. Večje doze ne bo več. Lahko bi le še dodatno vzel kapljice.

Včeraj je gledal otvoritev olimpijskih iger v Pekingu. To je bil spektakel – nekaj vmes med Hellerjem in Hitlerjem. Časopis je spet odložil. Jutri ga bo prebral. Za politiko se ne zanima več, sploh pa ne za ohromelo dolgočasnost tako imenovane notranje politike. Demokracija je diktatura duševnih bolnikov in slaboumnežev. Če je usoda države odvisna od uspeha v očeh večine, pač nastopijo takšne razmere. Da pa bi kdo o tem še bral – po možnosti z zanimanjem –, je pa že preveč.

Oče se tako trese, da poliva juho in vsakokrat v usta ponese le prazno žlico. Vpraša, zakaj žena tokrat ni prišla z njim. Ali sta se sprla? Odgovor prav tako poda kar oče sam: seveda sta se sprla, to je opazil. Saj ni bil zaman dvakrat poročen, da ne bi opazil česa takšnega.

Molčita. Sedaj je ura, reče oče, malo čez peto, on pa je že povečerjal. Še dolge ure so pred njim, preden se lahko začne pretvarjati, da spi. Televizor je ves čas vklopljen. Dom za ostarele je v resnici koncentracijsko taborišče za kriplje in tiste, ki niso več sposobni živeti.

Najraje bi videl, da bi ga sežgali in njegov pepel raztrosili. Misel na pogreb je strašna. Nikjer noče biti pokopan, temveč hoče biti v miru mrtev. Redni obiski nenadoma delujejo kot velika krivica na očetov račun. Krivica in hkrati samoprevara. Naj pozdravi ženo, ne prisrčno, temveč le pozdravi. Na poti domov mora skozi park.

V parku sede na klop, opazuje drevo in globoko vdihne. Spremlja sekundni kazalec na zapestni uri. Deset sekund vdihuje, dvajset sekund izdihuje. Dva vdihna na minuto. Morda bi zdržal tudi z enim samim vdihom? Med dihanjem počasi izginja, nihče več ga ne opazi. Veverica z orehom v gobčku skoči z drevesa, steče do klopi, na kateri sedi, in se ustavi le nekaj centimetrov od njega. Kako degenerirana žival, da zaupa tišini! Ne mara živali; noče jih ne jesti ne gledati. Ob vhodu v park pes napade neko žensko.

Doma žena ravnokar telefonira z očetom. Očetu pove, da ni prišlo do nobenega spora in nikakršne zakonske krize.

Prevedla Amalija Maček

O.P.

Prevajalka se je zavestno odločila, da sicer ohrani pogosto neosebni slog pripovedi, da pa ne bo dobesedno prenašala v slovenski jezik pasivnih konstrukcij, ki v slovenščini delujejo mnogo bolj tuje kot v nemščini.

Prevedla Amalija Maček